

Գերաշնորհ Տէր Ռաֆայէլ Արքեպս. Մինասեան Տիտղոսաւոր
Արքեպս. Կապաղովկեան Կեսարիոյ Հայոց Առաջնորդ Հայաստանի,
Ռուսաստանի, Վրաստանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի Կաթողիկէ Հայոց

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ

Ը Ն Տ Ա Ն Ի Ք Ը

Գիւմրի

Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարան

2014

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹ

«...Արդ, ինչ որ Աստուած միացուց, մարդ թող չբաժնէ» (Մատթ. 19.6):

2013ի տարին, մեզի առիթը տուաւ խորացնելու եւ ապրելու մեր քրիստոնէական հաւատքը: Առիթէն օգտուելով, խորին շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ մեր եկեղեցւոյ հոգեւոր դասին, Ծայրագոյն վարդապետներուն, վարդապետներուն, երեց քահանաներուն, քահանաներուն, սարկաւազներուն, հոգեւոր Քոյրերուն, նուիրեալ հոգիներուն, եւ համայն հաւատացեալ ժողովուրդին, որոնք չինայեցին իրենց ժամանակը, առողջութիւնը և հարազատը, ի յայտ բերելու համար համագործակցութիւնն ու նուիրումը, վկայութիւնն ու ապրումը մեր քրիստոնէական հաւատքին, իրենց բարի օրինակով եւ զոհողութեամբ: Տարի մը ամբողջ կեդրոնացանք Հաւատքի բացառիկ շնորհքներուն վրայ, խնդրեցինք Ս. Հոգւոյն լոյսը, աղօթեցինք միասին, քարոզեցինք եւ վկայեցինք հաւատքին, մեր առօրեայ կեանքով: Տարին բոլորելով սակայն, փակեցինք արդէօք մեր հաւատքի էջը, թէ սկսանք ու կը շարունակենք հաւատալ, արժանանալու համար այն հրաշալի երանութեան, զոր Յիսուս, յարութենէն ետք Ս. Թոմասին, ըսաւ. “Որովհետեւ դուն ինձի տեսար հաւատա ցիր. Երանի՛ անոնց որոնք չեն տեսներ, սակայն կը հաւատան” (Յով.20,29): Այո, երանութեան պիտի արժանանանք եթէ շարունակենք մեր քրիստոնէական հաւատքի ապրումները: Այս բնաբանին վրայ հիմնուած, կու գամ անգամ մը եւս հովուական թուղթով հրաւիրելու Ձեզ յոյժ սիրելի կղեր եւ հաւատացեալներ, 2014ի նոր տարին ապրելու ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ հետ: Մենք ալ Ընդհանրական Եկեղեցւոյ հետ միասին, այս տարին կը նուիրենք մեր հայ ընտանիքին, որ պէտք ունի վերագտնելու աւետարանին պատգամը եւ զայն ապրելու հրամայականը:

Յիշատակութեան արժանի է Յովհաննէս Պօղոս Բ.ի հովուական թուղթը նուիրուած ընտանիքին, որ 1994ին Միացեալ Ազգերու նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած էր: Այս հովուական թուղթին մէջ սրբազան Քահանայապետը կը գովէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը, որ նման նախաձեռնութիւն մը կատարեց, որովհետեւ գերազանց առիթ մըն է աշխարհի ազգերուն եւ պետութիւններուն, անդրադառնալու եւ արժէտրելու ընտանիքը մեր ներկայ հասարակական ընկերութեան մէջ: Եկեղեցին ալ իր կարգին, կ'ըսէ երջանկայիշատակ Քահանայապետը, մաս կը կազմէ այս վսեմ շարժումին, քանի եկեղեցին նկարագիրը եւ կոչումն է, Քրիստոսէ իրեն պարգեւուած, յատուկ առաքելութեամբ երթալու “բոլոր ազգերուն” (Մատթ 28, 19): Սակայն, կը շարունակէ Յովհաննէս Պօղոս Բ.ը “կ'ուզեմ այս թուղթովս ուղղուիլ ոչ վերացական ընտանիքի հաստատութեան, այլ իրականին, աշխարհի որ մէկ կողմը որ գտնուի, որ մէկ գոյնի կամ ազգի եւ կամ մշակոյթի պատկանի: Կ'ուզեմ որ

այս պատգամը հասնի ամեն մեկ ընտանիքի, որ կենսական կորիզ մըն է տիեզերական մարդկային մեծ ընտանիքին” :

Ինչպէս անցեալին ընտանիքի մասին աշխատանք մը կատարուած է համաշխարհային մակարդակով, Այս տարին ալ Աստուծոյ կամքով կ’ուզեմ որ հովուական այս թուղթով, ձեզի հետ միասին բաժնել, Նախ Եկեղեցւոյ մտահոգութիւնները, որուն համար այս տարի Եպիսկոպոսներու բացառիկ Սինհոդոսի ատեն, պիտի ուսումնասիրուին ընկերային կեանքի բոլոր դժուարութիւնները եւ պայքարները, որոնք կը սպառնան Ընտանիքին: Կ’ուզեմ ձեզի հետ միասին բաժնել մեր Թեմի Ընտանիքի վիճակը: Անձնապէս, որպէս Հովիւ կ’ուզեմ կիսուել Ձեզի հետ իմ խորհրդածութիւններս, մտահոգութիւններս ու հարազատ փափաքներս հայ ընտանիքի առողջ ու երջանիկ կեանքին համար: Կ’ուզեմ ձեզի հետ միասին ապրիլ ընտանեկան նոր շունջ մը. հարուստ մարդկային եւ գերբնական շնորհքներով: Կ’ուզեմ ձեզի հետ միասին աղօթել հայ ընտանիքի վերականգնումին համար: Աշխատիլ ձեզի հետ վերաթելու հիմնական բնաբանները ընտանիքին, զարգացնել բարոյական արժէքները սլանալու համար դէպի աստուածային բարձունքները:

Մինչ աշխարհը, իր քայքայիչ ու քանդիչ աշխատանքները կը տանի ընտանիքին դէմ, զայն ենթարկելով ազատութեան խաբուսիկ պատկերներուն, սուտ աձնական իրաւաբանական բացականչութիւններուն, եւ կամ անբարոյականութիւնը հաստատելով, որպէս անհատի անձնական բնական երեւոյթ, իսկ կենակցութիւնը փոխանակ ամուսնութեան, վիժումը, փոխանակ կեանքի պահպանութեան, միասեռականութիւնը, անհատի ազատութեան գերագոյն արտայայտութիւն, մենք Հայ ազգի մաքուր ցեղի զաւակներ, Քրիստոնէայ հաւատացեալ ազգի վերապրողներ, եւ Քրիստոսի Եկեղեցւոյ յարած հաւատարիմներ, պիտի աշխատինք լրջօրէն մօտենալ ընտանիքի մաքուր ըմբռնումին, նախեւ առաջ Ս. Գրային իմաստով, տեսնելու Աստուծոյ ստեղծագործութեան վեցերորդ օրուան հրաշքը, երբ ստեղծեց մարդը “*եւ Աստուած մարդը ստեղծեց իր պատկերին վրայ, Աստուծոյ պատկերին վրայ ստեղծեց անոր, արու եւ էգ ստեղծեց անոնց*” (Գիրք,Մեն.Ա,27), եւ քննել ստեղծագործութեան պատմութեան մէջ, այս նախադասութիւնը, ուր կրկնութիւններով, Աստուած կը յայտնաբերէ մարդ էակի ստեղծագործութեան բաձառիկ կարեւորութիւնն ու յատուկ կոչումը:Ապա աշխարհի կեանքի մէջ ընտանիքը, անոր ընկերային, բարոյական եւ իրաւական հարցերը, իրաւունքները եւ պարտականութիւնները:

Այս թուղթով կ’ուզեմ որդեգրել, որպէս տիպար օրինակ ընտանիք, Բեթղեհեմի Ս. Ընտանիքը, խոնարհ, հնազանդ, անդորր, միացած եւ միախոհ, պարզութեան մէջ երջանիկ, միասնօրէն

¹ Մարդկային իրաւունքներու հաստատման յիսնամեակին առթիւ Միացեալ Ազգերու սրահին մէջ: Մարդկային իրաւունքները հաստատուած են 1948ին, դարձեալ Միացեալ Ազգերու կողմէ: Մակայն յետագային շատ մը երկիրներ դաւաճանեցին իրենց տուած յայտարարութեան դէմ եւ աշխատեցան քանդել անոր կորիզը՝ Ընտանիքը, մէջբերելով անապահովութիւնը այս հաստատութեան:

իրենց ընտանեկան եւ ընկերային պարտականութիւնները ապրող եւ կատարող, ինչպէս Ս. Աւետարանի մէջ կը յիշուի Ս. Յովսէփի հնազանդութիւնը Աստուծոյ կամքին, իր խոստացեալ կինը կ'առնէ իր մօտ հրեշտակի տեսիլքի վրայ հիմնուած, անոր մէջ տեսնելով աստուածային հրամանը, նոյնպէս Մարիամը, որ վստահեցաւ ու հնազանդեցաւ Աստուծոյ կամքին, աւետման օրը, հրեշտակի ողջոյնով (Մատթ. Ա, 20-25), ու ինչպէս միասին քալեցին դէպի Բէթլեհեմ, կատարելու աստուածային ծրագիրը:

Ս. Ընտանիքը ընդօրինակելով, մեկնաբանել մեր մարդկային ժամանակակից ընտանիքի յատուկ իրաւունքները, պարտականութիւնները, և մանաւանդ աստուածային բարոյեական արժէք ները, որ մեզմէ կը խնդրուի անոնց հաւատարիմ մնալ քանի որ հաւատացինք Աստուծոյ: Պիտի աշխատինք վերականգնել մեր ընտանիքը եթէ իյնկած է, զարգացնել զայն, եթէ գիտակից է իր յատուկ կոչումին, պիտի մեծարենք ու բարի օրինակի առարկայ դարցնենք մեր հասարակութեան, եթէ կարողանայ քրիստոնէական ճշմարիտ վկայութիւնը ներշնչել: Մէկ խօսքով այս հովուական թուղթս բարերար աշխատանոց մը պիտի դառցնենք նախ անձը կերտելու, ապա մեր ճշմարիտ անհատական կոչումը իմանալու ու զայն ընտանիքի ոլորտի մէջ զետեղելով ապրիլ Աստուծոյ հովանիի տակ:

Խրատ հոգեւորական դասին

«Այս է իմ պատուերս, որ սիրէք զիրար» (Հովհ. 15.17):

Այս բոլոր տեսութիւնները կը մնան ամուլ եթէ, մենք հոգեւորականներս, իմանալով ճշմարտութիւնը, չաշխատինք ամրապնդել զանոնք մեր քարոզութեան եւ առաջնորդութեան մէջ:

Եպիսկոպոսական օծումը լրումն քահանայութեան ըլլալով, եպիսկոպոսին ուսերուն կը դրուին պատասխանատուութիւններ ուսուցանելու սրբացնելու եւ կառավարելու իրեն յանձնուած եկեղեցին (Կաթ. Եկեղ. Քրիստոնէական վարդապետութիւն) : Սակայն եպիսկոպոսը, կարող է լրացնել այս պարտականութիւնները միայն ու միայն քահանայական դասին հետ համագործակցաբար: Քահանայական դասը, իր յատուկ կոչումով նոյն պատասխանատուութիւնն ունի եպիսկոպոսին հետ միասին համագործակցաբար վարել սրբազան այս առաքելութիւնը: Հովիւի յանձնառութենէ մղուած, ամենայն պարզութեամբ պիտի խնդրէի ձեզմէ, յոյժ սիրելի հոգեւորական դաս, քոյրեր եւ եղբայրներ, որ այս տարին, դուք ալ ինծի հետ միասին նուիրէք մեր հայ ընտանիքի ծառայութեան եւ լաւագոյն ապագայի զարգացման: Աշխատինք միասին ամրապնդել մեր հայ ընտանիքը Աստուծոյ շնորհքին մէջ, միացած պահել ամուսնական անքակ կապով, գօտապնդել զիրենք զեղուն սիրով, որ ամենաբարին Աստուած օրհնէ զիրենք բազմանդամ սուրբ ընտանիքով:

Արդ, մենք կը նկատուինք որպէս երկրի “Աղը”, որ մեր հոգեւորականի, յատուկ կոչումով կանչուած ենք վկայելու հայ ընտանիքի մօտ, մեր բարի օրինակով, բարի խրատներով, ունենալով միշտ Ս. Աւետարանը, որպէս առաջնորդ եւ Ս. Ընտանիքը, որպէս տիպար օրինակ: Ընդհանրական Սուրբ եկեղեցոյ քրիստոնէական վարդապետութեան մէջ, քահանայութիւնը կը նկատուի եօթ խորհուրդներէն մին եւ մենք այս եկեղեցոյ հիմնական անդամներէն ըլլալով կանչուած ենք Աստուծոյ ծառայութեան: Այս պատճառի համար է, որ Յիսուսի տուած աղի օրինակը յիշեցինք: Սակայն նկատի առնելու ենք նոյն օրինակին երկրորդ մասը. “Եթէ աղը համը կորսնցնէ ինչն՝ վայն պիտի համեմուի” (Ղուկ. 14, 34-35) :

Նոյնպէս, յիշենք Քրիստոսի խօսքերը իր աշակերտներուն, պարտականութիւնները, որ իրենց վրայ դրաւ, եւ կարողութիւնները որ շնորհեց քարոզելու համար Աստուծոյ անունը աշխարհի չորս ծագերուն: Այսօր մեզի տրուած են պարտականութիւններն ու առատ շնորհքները, շարունակելու Քրիստոսի պատգամը: Այս տարի, յատուկ կերպով ձեզմէ եւ ինծմէ կը խնդրուի մեր ուշադրութիւնը դարձնել մեզի յանձնուած ընտանիքներուն: Մեզմէ կը խնդրուի խիստ խնամք տանիլ արտայայտելու ճշմարիտ կոչումը ընտանիքին, որ կը յայտնաբերուի ամուսնական Ս. Խորհուրդով:

Սակայն վերոյիշեալ կէտերը իրականացնելու համար, յիշենք Յիսուսի սիրոյ պատուիրանը, որ աշակերտներուն տուաւ “Այս է իմ Պատուիրանը, որ սիրէք իրար, ինչպէս եւ ձեզ սիրեցի” (Յվհ. 15, 12): Արդարեւ, մեր քահանայական կոչումով կարելի չէ ապրիլ այս պատուերէն

դուրս եւ արժանանալ Քրիստոսի աշակերտելու մեծ պատիւին: Կարելի չէ վկայել անոր, եթէ իր պատուիրանը չպահենք ու զայն ճշմարտապէս չապրինք: Կարելի չէ քարոզել սերը, որ էական հիմքն է ընտանիքի կեանքին, եթէ մենք անկէ զուրկ ենք: Սիրոյ այս պատուիրանը, Յիսուսի սրտին այնքա՛ն մօտ էր, որուն համար կրկին ու կրկին պատուիրեց աշակերտներուն ըսելով. “Այս կը պատուիրեմ ձեզի. Որ սիրէք իրար” (Յով. 15,17): Արդ ինչպէ՞ս պիտի արժանանանք Քրիստոսի ծառայութեան պատիւին, եթէ չհասունցենք սիրոյ սերմը մեր սրտերուն մէջ: Ինչպէ՞ս պիտի գործենք ու նուիրուինք հայ ընտանիքի դաստիարակութեան սրբութեան ու առջնորդութեան, եթէ, որպէս քահանայական կամ հոգեւորականի կոչումով չունինք հարկ եղած սիրոյ (հիմք) բնաբան, մեր հոգիին մէջ:

Անոր համար խոնարհութեամբ եւ բարի տրամադրութեամբ կը մօտենամ ձեզի սիրելի եղբայրներ ու քոյրեր ի Քրիստոս, որ 2014 տարին տրամադրենք մեր անձնական խղճի քննութեան, եւ ազնուութեամբ նորոգուելու տրամադրութեան, ինչդրելով Աստուծոյ Հօր եւ մեր Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի օրհնութիւնն ու շնորհքը տոգորուելով աստուա ծային սիրով ի սպաս մեր հայ ազգի զաւակներու ծառայութեան:

Հուսկ, անխուսաբելի է Յիսուսի պատկերը, որպէս հովիւ, որ մեզի փոխանցած է ոչ միայն տիտղոսն ու առատաշնորհ պարգեւները, այլ նաեւ պարտականութիւնը այն հատուածին մէջ ուր կ’ըսէ. “Ես եմ քաջ Հովիւր եւ բարի Հովիւր կը ճանաչնայ իրենները, եւ իրենց կը կանչէ իրենց անուններով, եւ իր ձայնին կը լսեն” (Յովհ. 10,11) : Հետեւաբար մեր առաքելութիւնն է երթալ ոչխարներուն ետեւէն, հաւաքել զիրենք, պահպանել, եւ առաջնորդել դէպի հոգեւոր մարգագետինները: Մենք, իբրեւ այլ ոմն Քրիստոսներ, պիտի վկայէք Լոյսին՝ Քրիստոսին որ ըսաւ “Ես եմ լոյսը աշխարհի, ով որ ետեւէս գայ՝ խաւարի մէջ պիտի չքալէ, այլ՝ պիտի ընդունի կեանքի լոյսը” (Յովհ. 8, 12) :

Ընտանիքի Յատուկ Կոչումը «Եվ Աս-տված մար-դուն ստեղ-ծեց իր պատ-կե-րով. Աստծո պատ-կե-րով ստեղ-ծեց նրան, արու և էգ ստեղ-ծեց նրանց» (Գիրք Ծննդոց 1.27):

Ինչպէս նախաբանին մէջ յիշեցինք թէ “ընտանիք” բառը եւ անոր էութիւնը հասկնալու համար, հարկ էր անպայման դիմել Ս. Գրքին: Արդ, առաջին կէտով նշենք թէ Ս. Գիրքը՝ Հին Կտակարանին մէջ կ’ըսէ. “Աստուած ըսաւ մարդը ստեղծենք Մեր կերպարով ու նմանութեամբ (Գիրք Ծնն.Ա 26-27): Աստուծոյ այս արտայայտութիւնը, բնականաբար աստուածային անհուն սիրոյ արտայայտութիւն մըն էր, ուզել մարդը ստեղծել եւ առանձնաշնորհել արարչագործութեան բոլոր արարածներէ վեր: Անտարակոյս, վերոյիշեալ սուրբ գրային արտայայտութիւնը յատուկ նկարագրով եւ կարողութեամբ հարուստ է. մանաւանդ երբ մարդը կը դառնայ երկնային դրախտի բնակիչ, Աստուծոյ մօտ եւ բարեկամ, տէր բոլոր ստեղծագործութեան, գրահուած անկրկնելի իշխանութեամբ, տիրելու երկնքի տակ գտնուող բոլոր գազաններուն, թռչուններուն եւ սողուններուն: Աննկարագրելի պատիւ եւ բացառիկ կոչում:

Երկրորդ կետին մեջ, կը նշմարենք Աստուածաշունչի, Գիրք Ծննդոցի կեդրոնացումը մարդկային ստեղծագործութեան նկարագրին եւ կոչումին վրայ: Հոն, կը տեսնենք թէ ինչպէս Հայր Աստուած, մարդուն կը պարգեւէ մեծ պատիւ մը, “Աստուածանման էակ” ըլլալու: Այս պատկերը կը պարզուի, այս բառերուն մեջ. “եւ Աստուած մարդը ստեղծեց իր պատկերին վրայ, Աստուծոյ պատկերով անոր ստեղծեց” (Գիրք Ծնն.1,27): Ստեղծագործութեան պատմութեան միակ տեղն է, ուր կրկնակի կոչութեամբ կը հաստատուի ստեծուածին բնութիւնն ու յատուկ կոչումը: Ինչ որ Մնացածներուն մօտ, Աստուած կը ստեղծէ, կը տեսնէ թէ բարի է, կ’օրհնէ ու կ’անցնի յաջորդ քայլին: Մինչ մարդուն ստեղծագործութեան մեջ, Աստուած առաւելաբար կը զբաղուի եւ յատուկ շնորհքով կ’օրհնէ զինք, որովհետեւ նման է Իրեն: “Մեր կերպարով ստեղծենք մարդը” (Գիրք Ծնն.Ա 26-27) : Այո, այս բառերով կը հաստատուի մարդուն աստուա ծային նկարագիրը, հետեւաբար եւ կոչումը որ կը տարբերի միւս արարածներէն:

Երրորդ կետին մեջ, հիանալի կերպով կը ժխտուին այսօրուան մեր մարդկային հասարակութեան մեջ, դարերէ ի վեր դարձող շշուկները, որոնք կ’աշխատին մարդկային էութիւնը եւ կարույցը քանդել: Գիրք Ծննդոցի, մարդուն ստեղծագործութեան էջին մեջ, նոյն նախադասութեան աւարտին, մարդուն բնութիւնը կը յայտնուի. “...արու եւ էգ ստեղծեց զանոնք” (Գիրք Ծնն.Ա 27), կ’ըսէ Հին Կտակարանը: Այո, արու եւ էգ, եւ ոչ իրարանման անձեր, ինչ որ այսօրուան աներեւոյթ ուժերը կը ջանան մտայնութիւնները փոխելով աղաւաղել մարդկային բնութեան օրէնքները ընդունելով միասեռականութիւնը, որպէս բնական երեւոյթ մարդկային բնութեան:

Այս երեք բացատրութիւններէն ետք, դեռ աւելին կարող ենք քննել եւ բացատրել: Սակայն այնպէս կը թուի մեզի որ գոհանանք Արարչագործութեան աւարտին, Աստուծոյ արտասանած խօսքը առնել, որպէս հիմնաքար ընտանիքի կառոյցին “...Աճեցէք եւ բազմացէք, լեցուցէք երկիրը եւ տիրեցէք անոր...” (Գիրք Ծնն. Ա, 28) : Աստուածային օրհնութեամբ պսակուած եւ ամուսնական կեանքի ընտրուած մարդը, պարտականութիւն կը ստանայ կազմելու ընտանիքը, բազմանալու եւ տէր դառնալու իրեն տրուած աշխարհին: Աստուծոյ կողմէ այս արտայայտութիւնը բաւարար է, ծնունդ տալու համար ընտանեկան հիմնարկին :

Ուստի առաջին ընտանիքը կը սկսի Ադամ եւ Եւայի միջոցաւ, որ իրենց միութեամբ պիտի բազմանային ու լեցնէին երկիրը ու տիրէին անոր: Այո անոնք մնացին մէկ մարմին. ինչպէս Նոր Կտակարանը կը նկարագրէ Մատթէոս Աւետարանիչի բեռնով, երբ փարիսեցիները մօտենալով Քրիստոսի հարցուցին, զինք փորցելու համար. “Կարելի՞ է արդեօք, որեւէ պատճառի համար կինը արձակել”, Յիսուս կը պատասխանէ անոնց, երեք հաստատումներով “Չէ՞ք կարդացած որ Արարիչը սկիզբէն **արու եւ էգ** ստեղծեց զանոնք...Ուրեմն այլեւս երկու չեն, այլ մէկ մարմին... Ուստի ինչ որ Աստուած միացուց մարդը թող չբաժնէ” (Մատթ.19,1-6): Հետեւաբար Յիսուս չհաստատեց միայն ինչ որ Աստուծմէ հիմնուած էր արարչագործութեամբ, այլ շնորհք մը աւելի տուաւ ամուսնական կեանքը ապրելու նոր

արժանապատուութեամբ՝ ամուսնութեան Ս. Խորհուրդի մէջ, որ կը պատկերաւորուի Քրիստոսի եւ եկեղեցւոյ միջեւ գոյացած սիրով, ինչպէս կը նկրագրէ Ս. Պօղոս իր նամակին մէջ ուղղուած Եփեսացիներուն՝ “Դուք այրեր, սիրեցէք ձեր կիները, ինչպէս Քրիստոս սիրեց իր եկեղեցին” (Պօղ. Եփես 5,25): Ինչ հրաշք, Քրիստոս, մէկ հատուածով, վերահաստատեց արարչագործութեան նպատակը, ընտանիքի սրբութիւնը եւ օրէնքը անլուծանելիութեան:

Այսպէսով, Քրիստոսի խօսքերը, կրկնակի հաստատում եւ զգուշացում մը եղան, բոլոր անհատներուն, խումբերուն՝ կազմակերպութիւններուն ու պետութիւններուն, թէ արարչագործութիւնը անհպելի իրականութիւն մըն է երկու սեռի, որոնց նպատակը շարունակել Աստուծոյ Հօր ծրագիրը: Ուստի “..Ինչ որ Աստուած միացուց, թող մարդ չբաժնէ” (Մարկ. 10,9): Այսպէսով, անխախտելիօրէն կը հիմնուի ընտանիքը, որպէս աստուածային անլուծանելի խորհուրդ: Խորհուրդ մը, որուն պարտականութիւնն է, ընտանիքը պահել ու պաշտպանել ընկերային եւ բարոյական ախտերու դէմ:

Ընդհանրական եկեղեցւոյ քրիստոնէականն ալ իր կարգին կը խնդրէ պահել Պսակի խորհուրդը, որ երկու ամուսիններուն՝ Այր մարդու եւ կնոջ միջեւ կը հաստատուի, որովհետեւ ան հիմնուած է աստուածային օրէնքներուն վրայ ի շահ գոյքի ընդհանուր բարիքին, որդեծնութեան եւ զուակներու կրթութեան համար, պահելով միշտ Աստուծոյ կամքը, որ է պսակի անլուծանելի խորհուրդը²: Աստուածային ծրագիրը երկու ամուսիններուն վրայ, ինչպէս տեսանք մեր աշխատասիրութեան ընթացքին, Աստուած ստեղծելով Այրն ու Կինը, զիրենք կոչեց ամուսնական Ս. խորհուրդի մէջ ապրելու իրենց սիրոյ մտերիմ կեանքը, որովհետեւ Ինքը սիրոյ աղբիւր ըլլալով, սիրոյ մէջ ստեղծեց մարդը, եւ սիրելու հրաւիրեց: Ուստի « Այլեւս երկու չեն այլ մէկ մարմին» (Մատթ. 19, 6), «Աստուած զիրենք օրհնելով ըսաւ Աճեցէք եւ բազմացէք» (Ծննդ. 1,28):

Եկեղեցւոյ վարդապետութեան տուած վերոյիշեալ բացատրութիւնը, ուրիշ նպատակ չի հետապնդեր եթէ ոչ, ինչպէս նախապէս յիշեցինք, ապահովել ամուսնացեալ գոյգին, առողջ միջավայրի մէջ անդորրութիւն եւ երջանկութիւն, կրթելու զուակներ եւ պատրաստելու նոր սերունդ մը աստուածային շարաւիդով, շարունակելու համար արարչագործութիւնը դարերու ընթացքին:

Այսպէսով ընտանիքը կը դառնայ բնական վայրը մանուկներու եւ երիտասարդներու առաքինութեան, ժուժկալութեան, ողջախոհութեան եւ եղբայրսիրութեան կազմաւորման աշխատանքին: “Ընտանիքը տեղական եկեղեցի մըն է, դպրոց մը բարոյական եւ հոգեւոր հասունութեան”³ ուր ծնողքը եւ զուակները կը փորձար կեն վերոյիշեալ արժէքները : Մարդ էակը կը ծնի ընտանիքին մէջ եւ անոր կը պարտի իր գոյութիւնը, հետեւաբար կարելի չէ զինք

² COMPENDIUM DU CATÉCHISME DE L'ÉGLISE CATHOLIQUE CHAPITRE III LES SACREMENTS AU SERVICE DE LA COMMUNION ET DE LA MISSION 1659-1660

³ Enchiridion della Famiglia, p. 709, 1974

բաժնել կամ հեռացնել իր բոյնէն: Սակայն երբ մարդը կը ծնի ընտանիքէն դուրս, անոր սրտին մէջ կը գոյանայ անբաւարարութիւն մը եւ ցաւ, որոնք ծանր կը կշռեն անհատի ամբողջ կեանքի ընթացքին, Կ'ըսէ երանելի Յովհաննէս Պօղոս Բ քահանայապետը: Այսպիսիներու պարագային եկեղեցին մօտ է եւ իր սէրը կը տածէ անոնց կեանքին ու ապագային⁴: Անտարակոյս անխուսաբելի է ընտանիքին կարելոր դերը մարդու կեանքին մէջ:

Ընտանիքին մէջ պարտականութիւններն ու իրաւունքները համերաշխօրէն կը բաժնուին անդամներու միջեւ: Ծնողները, իրենց ծնողական վիճակի կարգին եւ յատուկ կոչումին, պարտականութիւն ունին հսկելու իրենց զաւակներուն հոգեբանական առողջ մթնոլորտին, բնական աճումին եւ հասունութեան: Այն զաւակները, որոնք կ'աճին ու կը մեծան քրիստոնէայ, օրինակելի ընտանիքի մէջ, աւելի հեշտութեամբ կը փորձարկեն բարոյական արժէքներն ու աստուածային սէրը, ընթօրինակելով բարի օրինակը ծնողներու կեանքէն⁵ : Սէրը միակ կրակն է որ կը պահէ ընտանիքը մէկ օճախի մէջ միացած, հասուն եւ պարզ: Կը պահէ ուժեղ դիմագրաւելու կեանքի դժուարութիւնները, յաղթահարելու փորձութիւնները եւ ճշմարտապէս վկայելու իրենց քրիստոնէական ինքնութեան եւ պատկանելիութեան:

Ս. Գրային հակիրճ ուսումնասիրութենէն ետք, կ'անցնինք երկրորդ ոլորտին. որ է ընտանիքի ըմբռնումը եւ հասկացողութիւնը, իրաւաբանական եւ ընկերային տեսանկիւնէն դիտուած:

Յիրաւի, Աստուած ընտանիքը ստեղծեց, սիրեց, սրբացուց ու զայն ընտրեց որպէս Միածին Որդոյն Ծննդեան օրրան: Նոյնպէս, պատմական իրականութիւն է, ՆորԿտակարանի մէջ, Քրիստոսի, վերահաստատումը ընտանիքին, որպէս աստուածային արարչագործութեան հրաշքը: Իրականութիւն է նաեւ, խաչի վրայէն Քրիստոս մօրը կը հռչակէ որպէս համայն մարդկութեան մայր յանձին Ս. Յովհաննէս առաքեալի “Ով կին ահա քու որդիդ” (Յով. 19,26) եւ Յովհաննէս առաքեալին միջոցաւ որդեգրուիլ աստուածային ընտանիքի “Ահա քու Մայրդ” (Յով.19,27): Սակայն այս արժէքաւոր երեւոյթներէն դուրս, հարկ է ընդունիլ մարդկային ընկերութեան դարերու ընթացքին տարած անգնահատելի աշխատանքները Ընտանիքի հանդէպ սահմանումները զարգացնելով հասցուցին եաւագոյն մեկնաբանութեան: Ինչպէս զայն կը նշմարենք, պատմութեան ընթացքին, գրագէտներու գիրքերուն մէջ յիշատակութիւններէն : “Ընտանիքը՝ հասարակութիւնն է մանրակէտ ձեւին մէջ, որու ամբողջականութենէն կախուած է ամբողջ մարդկային մեծ հասարակութեան անվտանգութիւնը” կ'ըսէ ամերիկացի մանկավարժ Ֆելիքս Ատլերը: (1851-1933): Հետեւաբար, էական է մեզի, հասկնալ թէ մենք ո՞վ ենք այս ընկերութեան մէջ և ի՞նչ են մեր իրաւունքներն ու պարտականութիւնները:

Եւրոպական մշակոյթի մէջ ընտանիքի հասկացողութիւնը կը բացատրուի հետեւեալ կերպով. “խումբ մը անհատներ իրարու հետ միացած օրինական կանոններով, ինչպէս ամուսնութիւնը, եւ արենակցական կապերով, իչպէս տոհմային յաջորդութիւնները: Կարգ մը

⁴ Gratissimam sane, Lettera alle famiglie Enchiridion della famiglia, p. 284, n 898

⁵ Familiaris Consortio, 18, 63-64: n. 532ss, 666ss; EV 7/1582s. 1716s

մարդաբաններ սակայն կը տարբերին իրենց կարծիքներով: Անոնք, կը հաստատեն թէ բացի արենեկցական կապերուն, կան նաեւ տարբեր մշակոյթի հասարակութիւններ որոնք կ'ապրին ընտանեկան ամբողջական իրականութիւնը արենակցական կապերէ դուրս": Այս բոլոր յայտարարութիւնները մէկ կողմ, եւ Մարդու իրաւունքներու 16 թղ կանոնը ընդհանրական յայտարարութիւնը միւս կողմ, որովհետեւ այս վերջինը կը հաստատէ հետեւեալ երեք կէտերը:

ա -Այր մարդիկ եւ Կիները պատշաճ տարիքին, իրաւունք ունին ամուսնանալու եւ ընտանիք կազմելու, առանց որեւէ ցեղի, քաղաքացիական եւ կամ կրօնական խտրականութեան: Անոնք հաւասար իրաւունքներ ունին ամուսնութեան մէջ, ընթացքին եւ ամուսնալուծումին ատեն:

բ -Ամուսնութիւնը կը կատարուի միայն ու միայն երկու սեռի ամուսիններու ազատ եւ կատարեալ անկաշկանդ հաւանութեամբ:

գ -Ընտանիքը բնական եւ էական կորիզն մըն է ընկերութեան. Ուստի իրաւունք ունի պաշտպանուելու եւ ընկերհասարակական եւ պետական իշխանութիւններէ:

Չեմ ուզեր զանազան երկիրներու ու պետութիւններու օրէնսդրութեան անդրադառնալ, քանի մարդու իրաւունքներու կանոնական 16 յօթուածը որդեգրուած է համաշխարհային իշխանութիւններու մեծամասնութեան կողմէն: Մեր փափաքը աւելի կեդրոնացած կ'ուզենք որ մնայ, ընտանիքի նկարագրին, որ ունի այժմէական հասարակութիւնը, կամ ընկերութիւնը:

Ընտանիքի նկարագիրը եւ իրեն առաջնակարգ դերը եւ ընկերհասարակական տեսանկիւնէն դիտուած, սերնդագործութիւնն է եւ կամ հասարակութիւնը բազմացնելու պարտականութիւնն է: Այս պատճառով ընկերութիւնն ու ընտանիքը մնայուն եւ սերտ յարաբերութեան մէջ են եւ դարերու ընթացքին փոփոխութիւններու ենթարկուած կը հետեւին մշակոյթի եւ ընկերային պահանջներուն համաձայն:

Ընտանիքը ընկերութեան մէջ, իշխող տարրն է, որը բաձարցակ ձայն ունեցողն է էական որոշումներուն եւ կենցաղային եւ իրաւաբանական պահանջներուն իրականացման մէջ: Այս ամբողջ արաւելութիւնները կը գործեն ի շահ զաւակներու ապագայի ապահովութեան համար:

Ընտանիքը, ըստ ընկերաբաններու գիտական վերջին ուսումնասիրութիւններուն, զոյգը՝ ամուսինները, կը վայելեն յատուկ ընկերային յարաբերութիւն զաւակներուն հետ: Անոնք, կարեւոր դեր ունին ընկերութեան մէջ եւ հանրութեան դիմաց մեծ արժէք: Վերոյիշեալ եւ շատ ուրիշ տուեալներու վրայ հիմնուած, ընտանիքը կարողացած է դիմադրել դարերու ընթացքին վատագոյն ուժերու դէմ եւ զանոնք յաղթահարելով մնալ հաստատ իր էական բնաբաններուն մէջ:

Այս առընչությամբ ունինք միքանի ուսումնասեր հեղինակներ, որոնք մեծապես ազդած են ընտանիքի հոգեբանության եւ անոր ընկերային կարգավիճակին վրայ: Առ օրինակ, Ֆրեդերիկ շենկել⁶ գերմանացի փիլիսոփայ, արտայայտուած է, ընտանիքի մասին, կատարած ուսումնասիրութիւններուն մէջ թէ. "ամուսնական կեանքին մէջ տեղի կ'ունենայ առաջին պայքարը մարդկային դասակարգերու միջեւ" եւ այս գաղափարը որդեգրուած է դասականներու քննարկումներուն մէջ: Անտարակոյս, կարող ենք ընդունիլ այս աշխատասիրութիւնը եւ տեսնել այն, ինչ որ ուսումնասեր Ֆրեդերիկը տեսաւ, այնքան որքան հանգամանքային անհաւասարութիւն կը դնենք երկու ամուսիններու միջեւ: Արդարացի կը տեսնենք հեղինակին ուսումնասիրութիւնը պատկերաւոր կերպով, եթէ մերկացնենք մարդը իր հոգեւոր եւ բարոյական արժէքներէն, երբ հեռացնենք զինքը իր Արարիչէն որ հաւասար կերպով ստեղծեց երկու սերէ բողբոջացած այրն ու կինը: Այո այն ատեն մոռնալով իր ինքնութիւնը, կեանքի կոչումը, պատկանելիութիւնը, պայքարը, դիրքի մացութիւնն ու բաժանումը կը դառնան հասարակութեան մէջ բնական երեւոյթ, դասակարգերու դաշտ: Այսինքն վերոյիշեալ հեղինակը իրատունք կ'ունենայ ընտանիքը կարգելու որպէս առաջին դասակարգերու պայքար: Ուրիշ պատմաբան հեղինակներ ալ կան որոնցմէ մէկը Բիդր Լազլէդ անունով աշխատասիրութիւն մը տարած է ընտանիքի վրայ եւ որուն մէջ զայն կը բաժնէ ՀԻՆԳ դասակարգերու: Ընդհանրապէս ընդունուած ամուսնու թիւնը, առաւել չորս տարբեր կորիզներ:

ա – Կորիզ, այսինքն ընտանիքը, որ կազմուած է մէկ ամուսնական միաւորէ:

բ – Ընդարձակ ընտանիք՝ այսինքն այն ընտանիքը որ մէկ միաւորի ամուսնութեամբ ընտանեկան կապեր ունեցող, ինչ որ մեր բառարանով կը կոչենք, ՏՈՀՄԱՅԻՆ կամ ՆԱՀԱՊԵՏԱԿԱՆ Ընտանիք:

գ – Բազմաթիւ, այսինքն այն ընտանիքը որ կազմուած մէկէ աւելի ամուսնական կապերով:

դ – Անկազմ կապերով ընտանիք, այսինքն ապոռինի կենակցութեամբ կազմուած ընտանիք, որ կը կոչենք "աղջիկ մայր":

Այս ուսումնասիրութենէն դուրս, ընկերաբաններու մօտ ալ ուրիշ ԵՆԵՔ գլխաւոր բաժանումներ բերած են, իրենց ենթաբաժանումներով, առաւել միասեռականութիւնը, որուն պատասխանը կը գտնենք, Գիրք Ծննդոցի մէջ, ուր յստակ սահմանումով Աստուած ընտանիքը ստեղծեց երկու տարբեր սեռերով, հետեւաբար հարկ չկայ խորանալու քննութեան մէջ, քանի մաս չի կազմեր մեր ըմբռնումներուն:

Ընկերութեան արդի ժամանակներու Ընտանիքի ըմբռնումն ու սահմանումը, լրիւ խաթարուած է: Արեւմուտքի՝ Եւրոպական և ամերիկեան ընկերութիւններու մէջ, Նահապետական սրբութիւնը կորսուած, քանդուած է: Մատանայական ուժեր կան, որոնք կը ձգտին ընդհանրացնել մարդկային կեանքի "globalisme"ի հոգեբանութիւնը, ջլատելու ընտանիքին

⁶ Շենկել- Գեորգ Վիլհելմ Ֆրիտրիխ 1770-1831

առողջ մտայնությունը: Այս պատկերը ինձի կը յիշեցնէ փրկիկէի նուաճումները երբ սպիտակամորթները կը փոխարինէին ադամանդը, պսպղուն ապակիով: տեղական բնակիչը կ'անգիտանար բաղդատությունը եւ ունեցած ադամանդը կու տար սիրայօժար: Դարեր անցան դատապարտելու համար այն անիրաւութիւնները: Այսօր նոյնը կը պատահի ոչ սեւամորթի եւ սպիտակամորթի միջեւ, այլ ողջ մարդկութեան կեանքին մէջ: Անոր համար մեր մօտեցումը ընտանիքին, կը մնայ աւանդական, մեր ազգի որդեգրած եւ դարերէ ի վեր պահած ու ապրած ընտանիքի կեանքը: Ընտանիքի ըմբռնումը ազգային եկեղեցական եւ պետական սահմանադրութեան մէջ, կը մնայ համապատասխան Ս. Գրքի տուած սահմանումին և նկարագրին: Համապատասխան Քրիստոսի հաստատած ուսուցումին եւ վարդապետութեան: Մեր հայ ընտանիքը, ի հեճուկս բազմաթիւ ներքին հարցերուն, կը մնայ հաւատացող անոր սուրբ և աստուածային հիմնարկին:

Կատարելագործելու համար մեր աշխատությունը, կ'արժէ յիշել Աշտիշատի 356 թուականի երկրորդ ժողովը, Արշակ Բ Թագաւորի (350-368) օրերուն, Ս. Ներսէս մեծ Պարթեւ Կաթողիկոսի(353-373) նախաձեռնութեամբ: Ժողովի որոշումով բացուած են որբանոցներ, հիւանդանոցներ, անկելանոցներ եւ աղքատանոցներ: Այսինքն ի սկզբանէ մեր եկեղեցականներն ու թագաւորները մեծ հոգածութիւն տածած են հայ ընտանիքին համար: Ուստի բնական երեւոյթ է նաեւ մեր այսօրուան նուիրումը ընտանիքին եւ անոր մտահոգութիւններով զբաղուիլ լաւագոյնը իրականացնելու եւ զայն ապրելու համար:

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՏԱԳՆԱՊՆԵՐԸ

«...Արդ, ինչ որ Աստուած միացուց, մարդ թող չբաժնէ» (Մատթ. 19.6):

Վերջերս ուսումնասիրություն մը դուրս եկած է, ուր 1970 - 2000 թուականներուն, ընտանիքը, կամ ընտանեկան հաստատությունը մեծ նահանջ արձանագրած է իր արժեքներուն մէջ (40էն-5 տոկոսը): Ստոյգ ընտանիքը ունի այլազան հարցեր, ներքին եւ արտաքին յարաբերություններուն մէջ հարցեր, ծնողք եւ զուակներ, ամուսիններ իրարու հետ, ընդլայնուած իմասով ընտանիքի պարագաներ, ազգականներ, մինչեւ իսկ անձնական, անհատական հոգեբանական նական հարցեր, որոնք ընտանեկան հաւասարակշռութեան վրայ, ժխտական կերպով կ'ազդեն:

Անպատասխանատուութեան հոգին, անձնասիրությունը, ինքնահաճությունը, որոնք արդիւնք են անգիտակից ծնողական պարտականություններուն, դարձեալ ծանր բեռ մըն են ընտանիքի խաղաղ կեանքին: Բացի մարդկային արարածներու միջեւ եղած փոխադարձ հարցերէն կան նաեւ, ընտանիքի ֆինանսական պայմանները, ելեւէջները հարստութեան եւ աղքատութեան, որոնք իրենց կարգին ընտանիքը կը բեռնաւորեն ժխտական դրութեամբ եւ կ'առաջնորդեն դէպի բաժանում եւ ասելություն: Պիտի զարմացներ մեզ եթէ ընտանիքի մէջ հարցեր չգտնուէին: Եթէ ամուսիններու միջեւ նկարագրի պատճառաւ բախումներ չպատահէին: Ընդահակառակը, այս տեսակի հարցերը, կեանքի նշան են, եթէ յաղթահարուին բարի եւ հոգեւոր տրամադրութեամբ: Ասոր համար, մեր նկատողություններն ու մտահոգությունները այս պարագաներուն, լծումներ գտնել, ընտանիքին հաւասարակշռությունը եւ բնականոն աճը ապահովելու համար: Համոզուած ենք, որ կարող ենք դրական արդիւնքներ ստանալ ընտանիքի կեանքէն ներս, եթէ հոգեւոր եւ բարոյական արժեքները արթնցնենք:

Սէրը

«Այս է իմ պատվէրը, որ սիրէք զիրար, ինչպէս որ ես ձեզ սիրեցի» (Հովհ. 15.12):

Անտարակոյս, առողջ ընտանիքի առաջին նշանը Սիրոյ մէջ կ'արտայայտուի: Սիրով կը ծնինք, սիրով գոյգերը կ'ամուսնան, սիրով կ'ապրին, սիրով զաւակներ կը բերեն: Սակայն, կեանքի իրականութիւնը մեզի ցոյց կու տայ, թէ սէրը լքուած է: Սէրը շահագործուած է: Սէրը ստորագնահատուած, բզբտուած է անձնական շահերու համար: Սէրը մոլութիւններու եւ ապօրինի գործունէութիւններու գործիքի վերածուած է այս ժամանակներուն:

Ընտանիքը սիրոյ վրայ հիմնուած է, բայց ո՛չ վերոյիշեալ ժխտական մտայնութեան սիրով, որու յաճախ կը հանդիպինք: Ընտանիքը ճշմարիտ սիրոյ հաստատութիւնն է: Արդ եթէ սէրը պակսի կամ բացակայի այս հաստատութենէն, ինչո՞վ ընտանիքը պիտի սնանի:

Ընտանիքի խնդիրներու հիմնական տառապանքի կէտը, սիրոյ պակասն ու բացակայութիւնն է: Սիրոյ սահմանումը դժբախտաբար թերի մնացած է մեր քրիստոնէայ ընկերութեան մէջ: Սէրը յաճախ տարբեր մեկնաբանութիւններ ստացած է, նոյնիսկ ընտանեկան շրջանակներէն ներս: Խեղաթիրուած է անոր էութիւնը, վաճառականացուած կորսնցուցած է անոր վսեմութիւնը: Անոր համար մեր պարտականութիւնն է, զայն մաքրել, ուղղել եւ վերականգնել անոր ճշմարիտ իմաստը: Ի՞նչ է սէրը, որ այնքա՛ն էական կը թուի ընտանեկան կեանքի միութեան եւ յաջողութեան:

Սէրը, շատերուն մօտ, գոյգի մը համախոհ եւ միասնական ընթացք մըն է կեանքի ճանապարհին: Ուրիշներուն մօտ, փոխադարձ յարգանքի եւ կամաւոր ենթակայութիւն մըն է մէկը միւսին, կամ միակողմանի կնոջ ենթակայութիւնը իր ամուսինին: Իսկ ոմանք կան, որոնք սէրը անբացատրելի վիճակ կը նկատեն եւ զգացումի կամ զգացական արտայայտութիւններուն կը կապեն, ուստի անկարող կը համարեն ինքզինքնին զայն նկարագրել: Այս բոլոր արտայայտութիւնները ցոյց կու տան թէ որք՛ան տկար հասկացողութեան զոհ է սէրը եւ օգնութեան կը կարօտի, ըմբռնելու անոր ճշմարիտ իմաստը եւ անոր լոյսին տակ հասկնալ նաեւ ընտանեկան ճշմարիտ կոչումը: Արդ, վերոյիշեալ ենթադրութիւններէն եւ ոչ մէկուն մէջ է սէրը, եւ ոչ իսկ սիրային յարաբերութիւններու մէջ լոկ: Սիրոյ սահմանումը, զոհողութեան մէջ կը գտնէ իր իրականացումը: Զոհողութիւն, որ առանց պայմանի, կատարեալ՝ ամբողջական, անսահման եւ մնայուն տրամադրութեան մէջ կ'իրականացուի: Նկարագրուած այս սէրը, Քրիստոսի պատկերին մէջ կը ցոլայ: Քրիստոս, մեզ փրկելու համար, ի՛նչ սէր սպառեց: Ս. Պօղոս Փիլիպեցիներու նամակին մէջ կը գրէ. “ Ձեզմէ ամէն մէկը թող խորհի այն ինչ որ կայ Քրիստոս Յիսուսի մէջ, որ Աստուծոյ կերպարանքով էր...այլ անձը ունայնացուց, ծառայի կերպարանք առաւ...եւ հնազանդ եղաւ մինչեւ մահ եւ խաչի մահը”(Պօղ. Փիլիպ. 2, 5-9) : Այս է ճշմարիտ սէրը, որ կը պահանջուի ամուսիններէն: Այս է գաղտնիքը եւ բանալին, որ կ'ապահովէ ընտանիքի երջանկութիւնը, առողջ եւ յաջող ընթացքը: Զոհողութիւն եւ ամբողջական անձնուիրում մէկը միւսին: Այս է ճշմարիտ սէրը որ կը փափաքինք վերահիմնել

մեր հայ ընտանիքին մէջ: Սէրը հասկնալու համար կարելի է կարդալ Ս. Պօղոսի թուղթը
Կորնթացիներուն ուղղուած Ա նամակ 13 գլուխ, “օրհներգ սիրոյ”:

Անհաւատարմութիւնը

«Ուրեմն խտրութիւն չկայ... ո՛չ արուի եւ ո՛չ էգի. որովհետեւ դուք ամենքդ մէկ էք ի Քրիստոս Յիսուս» (Գաղատ. 3.28):

Ամուսնական կեանքի կամ ընտանիքի Երկրորդ գլխաւոր ցաւերէն մին կը համարուի անհաւատարմութիւնը : Այո, հիմնական եւ գլխաւոր խնդիրներէն մէկն է հայ ընտանիքին, եթէ ոչ ամէնացաւալին: Ամէնքս ալ կը խօսինք անհաւատարմութեան մասին իբրեւ սովորական երեւոյթ մը, որ մեզ չի հետաքրքրեր, մանաւանդ այրերու մօտ, որովհետեւ գլխաւոր Անհաւատարմութիւնը, կը վերագրուի միայն Կին արարածին դէմ, իսկ այր մարդու անհաւատարմութիւնը, բնական երեւոյթ կը նկատուի, նոյնիսկ իրաւունք: Երկու չափ, երկու կշիռ: “Աստուած ի սկզբանէ Այր եւ կին ստեղծեց զանոնք” եւ օրհնելով զիրենք, պարտականութիւններ դրաւ անոնց վրայ առանց խտրականութիւն դնելու երկու արարածներու միջեւ “այլեւս երկու չեն այլ մէկ մարմին” Աւետարանիչը կ’ըսէ: իսկ Ս. Պօղոս՝ Քրիստոսի առաքեալը կ’ըսէ “Դուք բոլորդ որ ի Քրիստոս մկրտուեցաք, Քրիստոսը զգեցած էք, ուստի չկայ խտրութիւն ո՛չ հրեայի եւ ո՛չ հեթանոսի... ո՛չ արուի եւ ո՛չ էգի. Որովհետեւ ամենքդ մէկ էք ի Քրիստոս Յիսուսու” (Գաղտ. գ, 27-29) : Ուստի անհաւատարմութեան յանցանքը հաւասար կերպով կը դատապարտէ երկու ամուսինները:

Մեր դիտաւորութիւնը սակայն մարդ դատապարտել չէ եւ ո՛չ ալ դատել, այլ ամուսիններուն անդրադարձնել դատողութեան սխալ ընթացքը, որ դարձած է բնականոն կենցաղ մեր հասարակութեան մէջ եւ ուղղել: Անդրադարձնել դժբախտ իրողութիւնը, որուն զոհերը մեր զաւակներն են: Եթէ անհաւատարմութեան մասին կը խօսինք, սերէ մղուած կը գործենք, գտնելու համար միջոցը վերականգնելու վստեմութիւնն ու սրբութիւնը մեր հայ ընտանիքին: Ինչպէ՞ս գտնել անհաւատարմութեան աղբիւրները, եւ բուժել:

Յետ դատական ատեաններու մէջ երկար տարիներու աշխատանքի եւ մեր քահանայական առաքելութեան ունինք առատ փորձառութիւն, ուր ականատես եւ խորհրդատու եղանք բազմաթիւ զոյգերու կեանքի հաշտութեան եւ վերականգնումի աշխատանքային առաքելութեան, կարող ենք համառօտել ամուսնութեան թշնամիները հինգ կէտերու մէջ, որոնք ընտանիքը կ’առաջնորդեն բաժանումի, ամուսնալուծումի եւ անհաւատարմութեան:

ա- Ստիպողական ամուսնութիւնը, մէկ, կամ երկու կողմերէն պայմանաւորուած, երբեմնի դժբախտ արդիւնքներու կ’առաջնորդէ: Նոյնպէս, ընտանեկան հարստութիւններու վրայ հիմնուած, կամ պաշտօնական հանգամանքներու ակնկալութեամբ շահագրգռուած ամուսնութիւնները, կարող են սպաննել խնդրոյ առարկայ զոյգերու կեանքի երազներն ու ապագան:

բ- Ամուսիններուն ծնողական անտեղի միջամտութիւնները, որոնք յառաջ կու գան ծնողական անզուսպ սերէն, որ խանգարումներ կը ստեղծէ նոր ընտանիքէն ներս եւ կը պղտորէ անոնց համերաշխութիւնն ու փոխադարձ սերը:

գ- Ընչաքաղցութիւնը եւ եսասիրութիւնը ամուսիններու մօտ: Այս պարագան խորապէս մտահոգիչ է: Ընչաքաղցութիւնը հիւանդութիւն մըն է, որովհետեւ մտահոգիչ կացութիւն կը ստեղծէ, թէ՛ խնդրոյ առարկայ գոյգերուն մօտ եւ թէ՛ անոնց պարագաներուն, անոր գոհը կը զլանայ իրեն ամուսնական եւ ծնողական պարտականութիւնները կատարել, իսկ եսասիրութիւնը, ենթագիտակցական բարդոյթ մըն է, որուն ենթական անկարող կը դառնայ ճշմարիտ սէրը ապրելու եւ նուիրուելու ընտանեկան ամբողջական պարտականութիւններուն:

դ- Ամուսիններու արտաքին անխոհեմ կապերը, բարեկամական, գործի, եւ կամ ընկերային յառաբերութիւնները, որոնք ընտանիքի երկու ամուսիններու միջեւ, սառնութիւն կը ստեղծեն, հեռաւորութիւն, անտարբերութիւն ու անհետաքրքրութիւն իրարու հանդէպ, մինչեւ դաւաճանութիւն, բաժանում եւ փախուստ:

ե- Անհիմն եւ երեւակայական իդէալներ, ինչպէս զաւակներու կրթութեան համար անտեղի վէճերը երկու ամուսիններու միջեւ, մանաւանդ եթէ խառն ամուսնութիւն է :

Այս հինգ կէտերը, ընդհանրապէս ամուսնական կոչումը կ'ոտնակոխեն եւ կը մոռցնեն գոյգի կեանքին սրբազնագոյն պահը, երբ Ս. Խորանի դիմաց գոյգերը ուխտեցին Աստուծոյ եւ իրարու հանդէպ հաւատարմութիւնը: Այս հինգ կէտերը եւ անոնցմէ բխած ուրիշ խնդիրներ ընտանե կան մթնոլորտը կը պղտորեն, խաղաղ կեանքը կը վրդովեն, եւ տհաճ կացութեան կը մատնեն ընտանիքը: Սակայն վատագոյնը, երեխաներուն հոգեբանութիւնն է որ կը քանդուի: Անապա հովութեան ախտին մէջ կը խրեն, անկարող կը դարձնեն զաւակները իրենց ապագան որոշելու, չըսելու համար վրէժխնդիր նկարագիր մը կը գոյացնեն անոնց հոգիին մէջ: Այս բոլոր ըսուածներէն ետք, կարելի չէ փակել ընտանեկան բոլոր հարցերն ու վտանգները, որ կը սպառնան ընտանիքին: Մեր դիմաց ունինք.

Ամուսնալուծումը (Ապահարզանը⁷)

«...Արդ, ինչ որ Աստուած միացուց, մարդ թող չբաժնէ» (Մատթ. 19.6):

Նախորդ էջերում մէջ նշած էինք ապահարզանի (ամուսնալուծումի) մասին, որպէս անհաւատարմութենէ յառաջ եկած արդիւնք մը: Սակայն իրականութեան մէջ ամուսնալուծումին դիմողները միայն վերոյիշեալ ախտին համար չէ, որ կ'ամուսնալուծուին, այլ յաճախ ամուսնալուծողները եսասիրութենէ տառապող անձեր են: Անոնք, բացի հաղորդակցութեան միջոցներու գոհ ըլլալը, գոհ են նաեւ պետութիւններու եւ անոնց կառավարութիւններու ընտանիքի հանդէպ ունեցած անհոգութեան, որ ծանրապէս կ'ազդէ ընտանիքի կայունութեան, եւ կը խախտէ, նոյնիսկ հաւատացեալ գոյգերու, որոնք կամովին կապած են իրենց կեանքը ամուսնական անքակտելի Ս. խորհուրդով:

Ամուսնալուծումը արդիւնքն է նաեւ անոնց, ովքեր կը փնտռեն իրենց քմահաճոյքը, կամքը, ցանկութիւնը եւ ոչ անձնուիրումը, զոհողութիւնը կամ սէրը իրենց ընտանիքին՝ ամուսնին եւ զաւակներուն: Անոնք մտահոգուած չեն ամուսնալուծումէն ետք պատահելիք աւերներուն, մանաւանդ զաւակներու կեանքին մէջ եւ անոնց հոգեբանութեան վրայ կրելիք դժբախտութիւններուն: Եկեղեցին սակայն ի հեճուկս, կարգ մը երկիրներու մէջ եւ մանաւանդ մեր հայ հասարակութեան մէջ յառաջացած եւ շատցած ամուսնալուծումը, կը նկատէ ընկերային “ցաւալի վերք” մը (cf. Gaudium et spes, n. 47), որուն համար յատուկ կերպով կը շարունակէ իր Մայրական հոգածութիւնը անոնց հանդէպ, կը մօտենալ, կը սիրէ եւ կ'օգնէ: Ամուսնալուծումը մարդկութեան ցաւ մըն է, մանաւանդ անոնց որ կը տեսնեն ձախողութիւնը իրենց ամուսնական վսեմ երազներուն: Եկեղեցին զգայուն է իր զաւակներուն հանդէպ, հետամուտ Ս. Պօղոսի խօսքին. “Խնդացէք անոնց հետ, որ կը խնդան, լացէք անոնց հետ, որ կու լան” (Պօղ. Հռոմ.12,15):

⁷ Հովուական թուղթիս մէջ Ամուսնալուծում բառը, ապահարզանի տեղ գործածած եմ բաժանումի իմաստը բացատրելու համար: Ամուսնալուծումը օտար լեզուներու մօտ, կը նշանակէ “Annullement, annullamento, annulation” այսինքն չեղեալ: Այս ամուսնալուծումը կ'ուսումնասիրուի եւ կը տրուի միայն եկեղեցական աստեանէն ներս: Բսկ ապահարզանը “Divorce”ի կը համապատասխանէ: Այս վերջինը եկեղեցին չի ընդունիր արտօնելու համար երկրորդ ամուսնութիւն մը. Մինչ առաջինը կարգ մը պարագաներու մէջ կ'արտօնէ:

Աղքատությունը

«Երանի՛ հոգևոր աղքատներուն, որովհետև անոնց է երկնքի արքայությունը» (Մատթ. 5.3):

Անտարակոյս աղքատությունը անախորժ վիճակ մըն է մարդու կեանքին մէջ, եւս առաւել եթէ ընտանիքի նիւթական աղքատութիւնն է հարցը: Թող ինքնախաբէութիւն չնկատուի եթէ Ս. Աւետարանի մէջ առնենք բազմաթիւ անգամներ նշուած ամոգիչ յայտարարութիւնները աղքատութեան մասին, մանաւանդ երանութիւններուն մէջ “Երանի հոգևոր աղքատներուն, որովհետև անոնց է երկնքի արքայությունը” (Մատթ. 5,3): Այո տիաճելի է աղքատությունը: Ան յառաջ կը բերէ շատ անհամաձայնութիւններ նոյն ընտանիքի անդամներու միջեւ տարաձայնութիւններ, եւ մանաւանդ զաւակներու ապագայի կեանքին մէջ անապահովութիւն: Ընկերային շրջանակէն ներս, ստորադաս եւ անկարելոր դասակարգի կը վերածուի աղքատ ընտանիքը ու անոր բոլոր անհատները: Աղքատ ընտանիքի զաւակները, ի հեճուկս անոնց զարգացումին, գիտութեան, իմաստութեան եւ գերազանց ազնուութեան, կը մնան անտեսուած, մեկուսացուած, արգահատանքի առարկայ: Աղքատի մէջ բարոյական արժէքները, անիմաստ եւ անարժէք են, տեղ հասցնելու կամ իրեն կեանքը փոխելու համար: Մէկ խօսքով Աղքատը տեղ չ’ունի եւ ոչ իսկ լաւագոյն հոգեւորականներու մօտ:

Դաժան է աղքատությունը, բայց աւելի դաժան է ընկերությունը, որ կը մերժէ ընդունիլ աղքատը: Սակայն ի հեճուկս այս բոլոր ըսուածներուն, եթէ հոգևոր զօրաւոր եւ ճշմարիտ սիրով տոգորուած ամուսիններ եւ զաւակներ են իրարու հետ, նիւթական պակասը չի քանդէր ամուսնությունը եւ ո՛չ ընտանիքը, այլ ընդհակառակը կը դառնայ աղբիւր ընտանիքի միասնականութեան եւ համագործակցութեան, որոնք կ’առաջնորդեն իրենց դէպի կեանքի յաջողութեան:

Վիժու՛մը կամ արհեստական վիժու՛մ

«Մի՛ սպա-նիք» (Ելք 20.13):

Երկու արտայայտություններն ալ միեւնոյն ողբերգական որդեսպանութեան կ'առաջնորդեն: Երկու բառերն ալ անզէն եւ անմեղ մարդ արարածի սպանութեան քստմնելի արարքին դիմաց մեզ կը դնեն: Երկու արտայայտությունները մարդկային իրաւունքի դէմ կը մեղանշեն. Չեմ ըսեր թէ որքա նո՛վ Աստուծոյ դէմ է այս ոճիրը: Չեմ պատմեր թէ գլխաւոր գոհը մայրն է, եւ չեմ ըսեր որքանո՛վ պիտի չարչարուի վիժողը, կեանքի ընթացքին: Չեմ ուզեր յիշեցնել ամուսնութեան առաջին նպատակը, որդեծնութիւնն է եւ հարսը այն երագով կ'ամուսնանայ եւ կը ցանկայ մայրութիւնը: Ի՞նչպէս կարելի է բացատրել կամ արդարացնել նման ոճիր մը: Որքանո՞վ կարելի է հասկնալ մօր մը հոգեբանութիւնը եւ դրդապատճառները որոնք զինքը կը մղեն նման ինքնակամ տրամադրուելու, անզէն զաւակի սպանութեան: Անբան անասուններն անզամ չեն գործեր նման ոճիր: Ի՛նչ դաւաճանութիւն զաւակին դէմ, ընտանիքին դէմ, ինքն իր դէմ եւ ի՛նչ դաւաճանութիւն մարդկային կեանքի իրաւունքին եւ կեանք պարզեւող Աստուծոյ դէմ:

Ժամանակին, փոքր եղած ատենը կը կարդայինք մօր սրտի նուիրուած պատմութիւն մը, որուն մէջ, զաւակը խաբուելով թշնամիի կողմէն եւ շլանացած արտակարգ խոստումներէն, կու գայ մայրը կը սպաննէ եւ սիրտը առնելով կը տանի թշնամիին: Աճապարանքի պահին զաւակը գետին կ'իյնայ ու կը վիրաւորուի: Մօր սիրտը ընդոստ կը պոռայ, վա՛յ զաւակս, զգոյշ չվիրաւորուիս:

Այսօր մայրերու սիրտը կարծես այլափոխուած է: Ի հեճուկս սրբակեաց մայրերու, որոնք լռութեան մէջ իրենց կեանքի խաչը շալկած նուիրուած սերունդներ կը պատրաստեն, ունինք մայրեր եւ դժբախտաբար շատ են, որոնք ինքնակամ եւ նախածրագրուած, իրենց արքանդին մէջ ապահովութիւն գտած, անպաշտպան զաւակը վիժումով կը սպաննեն. Ի՛նչ անողորմ արարք: Երկու կաթիլ արցունքներ կը թափեն ու ապա իրենց կեանքի բնականոն ընթացքին կը վերադառնան անզգամ եւ անտարբեր: Չենք ուզեր այս խոցելի եւ անողորմ արարքի վրայ ժամանակ վատնել պատմելու համար անոնց մասին, որոնք մէկ արհեստական վիժումով չեն բաւականար չեն գոհանար, այլ կրկին ու կրկին վիժումներով ընթանալ, կարծես թէ իրենց մարմինները սպանդանոց դարձած ըլլային:

Մինչ այս զարհուրելի վերլուծումը կը կատարենք, մեր աչքին առջեւ ունինք մեր ազգի հարազատ մայրերը, որոնց կ'ուզեմ զգկուել ու սիրելով անոնց ըսել. սիրէ եւ մի Սպաններ: Կ'ուզեմ մեր հայ երիտասարդ մայրերուն հանդիպիլ ու սիրով անոնց ըսել. եթէ կան համաշխարհային ուժեր, կամ հզօր աթոմական ուժեր ոչինչ են, հաւատացեալ, Աստուծոյ հաւատարիմ ընտանիքի ուժին դիմաց: Եւ դու հայ աղջիկ քու ուժդ քու մայրութեանդ եւ ընտա նիքիդ մէջ է:

Անոր համար չենք ուզեր աւելի հեռու երթալ ու պատմել այն երկիրներուն ու պետութիւններուն մասին, որոնք կ'աշխատին վիժումը մարդկային իրաւունք դարձնել: Չենք ուզեր խօսիլ

անոնց մասին, որոնք կ'աշխատին մարդկության գերագոյն եւ կեդրոնական ուժը՝ ընտանիքը քանդել: Եկեղեցին, գիտակից սատանայական այս ուժերուն գոյութեան, կը մնայ հաստատ եւ անխախտ իր աստուծային բնաբաններու վրայ հիմնուած եւ կը շարունակէ պայքարիլ մարդու իրաւունքները յարգելու եւ պահպանելու համար: Յիշատակութեան արժանի է, Միացեալ Ազգերու կողմէ հռչակուած մարդկային իրաւունքները, 10 Ռեկտեմբեր 1948ին եւ որ մարդկային իրաւունքներու տիեզերական յայտարարութեան յիսնամեակի տօնակատարութեան առթիւ կ'ըսէր. «Ընտանիքը ընկերութեան բնական եւ հիմնական Կորիզն է» :

ԽՐԱՏ ԾՆՈՂԱՑ

«Ով խրատ է սի-րում, նա իմ-աս-տու-թյուն է սի-րում...» (Առակներ 12.1)

Եթե տիեզերական մարդկային իրաունքները կ'ընդունին ընտանիքը, որպես կորիզ մարդկային ընկերութեան, նոյնը եթե գիտական աշխարհը զայն կ'ընդունի, որպես առաջին դպրոց կեանքի գիտութեան, եկեղեցին, եւս առաւել զայն կ'անուանէ “տնային եկեղեցի”: Եթե ընկերաբանները ընտանիքը կը նկատեն որպէս լաւագոյն բնական օրրանը զաւակներու բնականոն աճին: Եթե հոգեբանները նաեւ կը նկատեն ընտանիքը իդէալ վայրը յաղթահարելու բարդոյթները եւ հոգեկան տագնապները կեանքին: Ինչո՞ւ մենք հայ քրիստոնէայ ժողովուրդը, լքած պիտի մնանք մեր սրբազան աւանդութիւնները, ինչո՞ւ պիտի մոռնանք Աստուծոյ պատուիրանները եւ Անոր խնդրանքը որ Աստուծոյ օրը սուրբ պահուի եւն...: Ինչո՞ւ պիտի չապրինք այս սուրբ հոգեպարար պատուէրները եւ փողոց իյնկած հաւաքենք եւ ընթօրինա կենք օտար երկիրներու՝ վատ ու ժխտական սովորոյթները:

Օտար ափերու վրայ մեր զաւակները խառնուելով տարբեր մշակոյթներուն հետ, յաճախ կը վարակուին անոնց սովորութիւններէն եւ վերադառնալով իրենց տոհմային ծննդավայրը օտարացած կ'անջատուին իրենց միջավայրէն ապրելու համար օտար սովորութիւն մը, մտայնութիւն մը որ չի պատկանիր իրենց ինքնութեան կամ ազգութեան: Այս պատճառով սրտաբուխ աղաչանք մը ունինք ձեզի հայրեր, որ պարտականութիւնը առած էք պաշտպանելու ձեր ընտանիքը վտանգներու դէմ: Այր մարդը գլուխ ըլլալով ընտանիքին կամ կնոջ, պարտականութիւն ունի սիրելու, ուղղելու, կրթելու եւ առաջնորդելու իր զաւակները դէպի աղբիւրը լոյսին: Հայրեր պատասխանատուութիւն ունիք Աստուծոյ եւ ընկերութեան դիմաց հասցնել զաւակներ, առողջ հոգիով ու մարմինով, զօրաւոր կամքով հաստատ քրիստոնէական բարոյականով, ու արդարամիտ հաւասարակշիռ ապագայի անձնաւորութիւններ:

Իսկ դուք մայրեր, ձեր պարտականութիւնները շատ աւելի ծանր ու պատասխանատու են: Յղիութենէ սկսեալ մինչեւ ծննդաբերութիւնը, մինչեւ մանկութիւն, երիտասարդութիւն ու հասունութեան տարիք, դուք էք տուողը, դուք էք կերտողը: Ձեր աճեցուցած զաւակները կ'առնեն ամբողջ ձեր տուած, զուրգուրանքն ու սերը, հոգեւորն ու բարոյականութիւնը, դաստիարակութիւնն ու գիտութիւնը: “Պարոններ եթէ դուք կը ձանկաք կրթուած զաւակներ ստանալ անոր հարկաւոր է կրթուած մայրեր պատրաստել...Կրթութիւնը կը ստացուի ընտանիքէն ապա դպրոցէն: Կրթուած մայրը օրօրոցէն հարկ է որ նախապատրաստէ իր զաւակը” այսպէս կը գրէ մեր անուանի գրող Ռաֆֆի: Ձեր դերը սիրելի մայրեր չի բաւականանար լոկ դժուարութեան դիմաց պատնէջ կենալով, այլ ձեր կեանքը լրիւ պարտական առաքելութիւն մըն է: Ինչպէս Մարիամ՝ աստուածամայրը խնամեց մանուկ Աստուածորդին, նոյնպէս դուք ձեր զոհողութեամբն ու անձնուիրումով, կեանք կու տաք, ուրախութիւն եւ ապահովութիւն ձեզի յանձնուած ընտանիքին ու զաւակներուն:

Մեր բանաստեղծներն ալ կը յիշեն ձեզ՝ Մայրեր, իրենց ստեղծագործութիւններուն մէջ: Չկայ իշխան թէ թագաւոր, հարուստ թէ աղքատ, ալեւոր թէ երիտասարդ, որ չխոնարհի ու յուզուի Սօր անունի դիմաց: Մեր հայ բանաստեղծներէն չկայ մէկը որ չփառաբանած չըլլայ մօրը: Մեր գրութիւնն անգամ պիտի չի բաւականանար յիշատակել բոլոր հեղինակները: Մէջբերենք սակայն ամենհոգեպարար մօր մասին գրուած բանաստեղծութիւններէն մին⁸

Մայրս

Մեր յուսի դուռն է մայրս, Մեր տան մատուռն է մայրս, Մեր օրօրոցն է մայրս, Մեր տան ամբոցն է մայրս,

Մեր հերն ու մերն է մայրս, Մեր ճորտն ու տէրն է մայրս, Մեր տան անտունն է մայրս, Մեր արծուաբունն է մայրս,

Մեր տան ծառան է մայրս, Մեր տան արքան է մայրս, Մեր տան անճարն է մայրս, Մեր դէղ ու ճարն է մայրս,

Մեր տան աղբիւրն է մայրս, Մեր ծարավի քոյրն է մայրս, Մեր տան անքունն է մայրս, Մեր անուշ քունն է մայրս,

Մեր տան ճրագն է մայրս, Մեր արեգակն է մայրս: Մայրս, մեր հացն է մայրս, Մեր տան աստուածն է մայրս:

Չենք ուզեր որեւէ մէկը դատել կամ դատապարտել կեանքի ընթացքին գործած սխալներուն կամ մեղքերուն համար, ամէնքս ալ մեղանչական ենք, ամէնքս ալ կը կարօտինք Աստուծոյ օրհնութեան ու մեր մեղքերու քաւութեան թողութեան: Սակայն բնական իրաւունք է ուզել տեսնել ձեր մէջ այն քաջութիւնն ու հաստատ կամքը վերականքնելու ու բաց երկնքի անհունութեան մէջ սլանալու, ինչպէս կապեանները (Ջայ կամ Ջայկա), բոյնէն չթոչած նախ կը թեւածեն գետնի վրայ, ապա կը թռչին իրենց ծնողներուն հետ դէպի անսահման տարածքները երկնքի: Մենք ալ կապիւններու նման մարզէնք հոգեւոր մեր թելերը սլանալու սրբութեան երկնային ճանապարհներով, մեր ընտանիքի հարազատներուն հետ, որոնք մեզի տուին կեանք եւ բարոյական, որոնք մեզի ջամբեցին հոգեւոր պաշարը մեր կեանքին: Այն օրը, որ ընտանեկան կեանքը ընտրեցիք, դրական պատասխանաւոր տուիք Աստուծոյ, ծնողական ձեր յատուկ կոչումը ընդունեցաք, որ պատասխանատու է և Աստուծոյ պարզն է: Անոր համար ալ Աստվածաշունչի Առակներուն գիրքը կը խրատէ զաւակին. «Որդեակ, պահէ հօրդ օրէնքը և մի մերժեր մօրդ խրատը: Ընդունէ անոնց հոգիիդ մէջ, մշտապէս պահէ քու գլխիդ մէջ և իբեւ մանեակ, կրէ քու պարանոցին» (Առակաց 6.20-21), ծնողական պատասխանատուութեան մեծ կոչումը եւ պատիւը:

Հայրեր, ինչպէս Ս. Պօղոս իր նամակներուն մէջ կը գրէ “Ծնողներ մի՛ զայրացնէք ձեր որդիները, այլ կրթեցէք զանոնք խրատներով...որ կը ներշնչուին Տիրոջմէ” (Եփես.6. 4), նոյնպէս այսօր կ'ուզենք նոյն խրատականը յիշեցնել: Հայրութիւնը իշխանութեան եւ հրամայողականութեան մէջ չի կայանար լոկ, եւ ո՛չ ալ խստութեան զայրոյթի եւ անհաւասարակշիռ հրամաններու մէջ: Հայրութիւնը կը կայանայ զոհողութեան, ներողամտութեան եւ նուիրումի հոգիի մէջ ինչպէս Ս. Պօղոս կ'ըսէ "Ամուսիններ սիրեցէք ձեր կիները ինչպէս Քրիստոս սիրեց

⁸ *Յովհաննէս Շիրազի. “Մայրս”*

Եկեղեցին եւ իր անձը գոհեց անոր համար" (Եփես. 5. 25): Այդ Քրիստոս իր անձը նուիրեց եկեղեցիին մինչեւ իր կեանքին վերջը՝ մինչեւ խաչին վրայ գոհուելով: Հաւատարիմ մնաց անոր, խնամեց զայն իր Ս. Արիւնով եւ կը խնամէ եւ կը պահէ իր Ս. Մարմնով. "որ արեամբդ քո զմեզ ստացար եւ մարմնովդ կերակրես", այսպէս կ'աղօթենք Ս. Հաղորդութեան երկրպագութեան ընթացքին⁹: Դուք ալ քսան մէկերորդ դարու հայրեր հաւատարմութեամբ շարունակեցէք այն ինչ որ մեզի աւանդուեցաւ Ս. Գրքերու, եւ մեր Ս. Հայրերու ու տոհմային աւանդութիւններու միջոցաւ:

հայրեր ձեր կոչումը ազնիւ եւ սուրբ է: Հարուստ է եւ պատուական, նա Ս. Պսակի խորհուրդով դաշինք մըն է կնքուած Աստուծոյ եւ իրարու հետ, պահելու եւ ի գին ամէն դժուարութեան, պաշտպանելու ձեզի յանձնուած ընտանիքը: Ձեր խնամքին ու սիրոյն յանձնուած է ընտանիքը, որ հաւատարմութեամբ առաջնորդէք, այնպէս ինչպէս Ս. Յովսէփ աստուածահայրը՝ այս աշխարհին մէջ, խոնարհութեամբ, սրբութեամբ եւ սիրով զայն կատարեց:

⁹ Մաշտոց, Վիեննա, 1880 էջ 503, Կանոն օրհնութեան Կենարար Խորհրդոյ Ս. Հաղորդութեան:

ՁՕՆ Ս. ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԵՒ մադթանք վասն Հայ ընտանիքին

Յետ ավելոծ ընտանիքի խաւերը քննելէ եւ անոր կոչումը ճանչնալէ ետք, տեսանք անոր վեհութիւնը: Տեսանք անոր զօրութիւնը, անյադթ նկարագիրը, ի հեճուկս ընտանեկան կեանքի բոլոր դժուարութիւններուն եւ տկարութիւններուն:

Այս հոգեկան ապրումներով, ինքնակամ եւ ինքնավստահ քայլերով կը մօտենամ քեզի ո՛վ Ս. Կոյս Մարիամ Աստուածամայր, որ խաչի կողքին դարձար մայր մարդկութեան: Կը մօտենամ խոնարհութեամբ յանձնելու մեր ազգի բոլոր մայրերը եւ մայրութեան պատրաստուող մեր սիրալիր դուստրերը: Թող որ հովանիիդ եւ պաշտպանութեանդ շուքին ներքեւ գրահուին առաքինութեամբ, հարստանան աստուածային առատ շնորհքներով, զարդարուին վսեմ եւ բարձրորակ բարոյական արժէքներով:

Իսկ դու ո՛վ Ս. Յովսէփ, պաշտպանը անպաշտպաններուն եւ առաջնորդ կորուսեալներուն, քեզի կը յանձնեմ մեր հայ ընտանիքի հայրերը, որ տպաւորուին քու համեստութեամբ, խոնարհութեամբ եւ հաւատարմութեամբ: Թող զօրանան քու քաջութեամբդ եւ անխոնչ աշխատասիրութեամբդ: Պայքարին իրենց ընտանիքները պահելու, պաշտպանելու եւ ճշմարիտ ճամբու վրայ դնելու: Աստուածաօր քու կոչումովդ ո՛վ Ս. Յովսէփ, դրոշմէ մեր հայ ազգի հայրերը, եւ թրծէ զիրենք հոգեւոր կեանքով ու հաւատարմութեամբ ի սպաս իրենց ընտանիքներուն, տիպար օրինակներ դառնալու իրենց զաւակներուն:

Վերջապէս մեր համայն ազգի զաւակները Քեզի կը յանձնեմ ո՛վ Յիսուս որ կերտես ու զարգացնենս անոնց սրտին մէջ աստուածասիրութիւնը, անկեղծութիւնը, արդարամ տութիւնը եւ քաջութիւնը վկայելու իրենց պատկանելիութեան քրիստոնեակալել կեանքով:

Այս թող ըլլայ Ս. Ընտանիքի պաշտպանութեան եւ սիրոյն մէջ խարիսխուած, Ամէն:

05/02/2014